

Undervisningsmaterial: Koldioxidutsläpp- ett etiskt dilemma i global politik

Det här undervisningsmaterialet bygger på elevernas förståelse och reflektion efter att ha läst forskningsbladet *Koldioxidutsläpp - ett etiskt dilemma i global politik*. Du som lärare väljer om de ska läsa bladet under lektionstid eller komma förberedda. I slutet av dokumentet finns markeringar för applicerbara element i skolverkets kursplan för samhällskunskap.

Frågor att diskutera/inlämningsfrågor:

1. Klimatförändringen är en enorm utmaning för samhällen världen över. Utöver att det påverkar naturen vi är beroende av så ställer det frågor om rättvisa mellan människor eftersom konsekvenserna av en förhöjd global temperatur påverkas oss olika och vi har olika förutsättningar att begränsa klimatförändringen. Vad tycker du att områden som vetenskap, politik och etik har för roller i att begränsa klimatförändringen? Fundera kring vad bladet beskriver som skillnaden mellan vetenskap och etik.

Svaren kan se olika och detta kan skapa en diskussion.

Viktigt att komma ihåg är att vetenskapen beskriver hur något är, till exempel vad klimatförändring faktiskt är och vad som skapar det. Etiken besvarar hur något bör vara. Är klimatförändringen ok eller inte? Vilka åtgärder kan tas till och rättfärdigas? Ett globalt förbud mot koldioxidutsläpp skulle till exempel vara effektivt, men kan följderna rättfärdigas?

Politik är ett handlingskraftigt verktyg. En del miljöetiker beskriver att politiker till viss mån tar till sig vetenskapen och agerar utifrån det, men att man saknar en etisk diskussion om åtgärder där man går till botten med vad som är det yttersta syftet med sitt handlande. Det handlar inte nödvändigtvis komma överens om vad som är det yttersta syftet, utan att förstå varandra för att kunna komma närmre beslut.

2. Fundera över cirkeldiagrammen i bladet. Vad drar du för slutsatser utifrån dessa?

Två stora perspektiv som tas upp här som eleverna bör förstå.

Det ena är det om utsläpp per person, att man alltså väljer att jämföra hur mycket ett land släpper ut per capita istället för att rakt av jämföra två länders totala utsläpp. Det är rimligtvis mer rättvist att säga att ett land med stor befolkning måste få släppa ut mer än ett land med liten befolkning, för att medborgarna i respektive länder ska åtminstone kunna ha samma förutsättningar. Det andra är att räkna med historiska utsläpp. Då får visserligen dagens medborgare lastas med tidigare medborgares utsläpp, men de drar också många fördelar från detta. Hur mycket koldioxidutsläpp länder har släppt ut historiskt har ökat ländernas möjlighet att bygga en god ekonomi och bra infrastruktur som medborgare gynnas av nu.

I slutet av bladet nämns konsumtionsbaserade utsläpp som man kan läsa om via en länk. Det ger ytterligare ett perspektiv som kan visa att eleverna förstår hur olika perspektiv av koldioxidutsläpp kan påverka idéer om vad som är rättvist.

3. Det finns två rivaler till lika-per-person-principen. Vilka är de och vad innebär de? Kan du tänka dig andra principer för att fördela koldioxidutsläpp globalt?

Detta beskrivs under rubriken Alternativ till lika-per-person-principen och diskuteras under Svar på tal – därför är Lika per person att föredra.

I en diskussion om fördelningsteorier så blir det lätt att man diskuterar lösningar till hela klimatkrisen. Det är också en viktig diskussion, men det är bra att vara noggrann med att skilja på dem och hålla reda på vad som diskuteras. Fördelningsteorier är till för att besvara frågan om vem som får släppa ut koldioxid och inte för att lösa klimatkrisen. Den sistnämnda diskussionen kan ändå vara givande och välkommen!

Kursplan - Samhällskunskap

Människor har alltid varit beroende av att samarbeta när de skapar och utvecklar samhällen. I dag står människor i olika delar av världen inför både möjligheter och problem kopplade till digitalisering, globalisering, hållbar samhällsutveckling och interkulturella relationer. Kunskaper om samhället ger oss verktyg så att vi kan orientera oss och ta ansvar för vårt handlande i en komplex värld.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att se samhällsfrågor ur olika perspektiv. På så sätt ska eleverna utveckla förståelse för sina egna och andra människors levnadsvillkor, betydelsen av jämställdhet, hur olika intressen och åsikter uppstår och kommer till uttryck och hur olika aktörer försöker påverka samhällsutvecklingen. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att förstå digitaliseringens betydelse för samhällsutvecklingen och för den personliga integriteten.

Undervisningen ska ge eleverna verktyg att hantera information i vardagsliv och studier och kunskaper om hur man söker och värderar information om samhället från olika källor. Genom undervisningen ska eleverna också ges förutsättningar att utveckla kunskaper om hur man kritiskt granskar samhällsfrågor och samhällsstrukturer. Eleverna ska vidare ges möjlighet att utveckla kunskaper om samhällsvetenskapliga begrepp och modeller.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer och arbetssätt. Den ska också bidra till att eleverna tillägnar sig kunskaper om, och förmågan att reflektera över, värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förståelse för vad det innebär att vara en aktiv och ansvarstagande medborgare i ett snabbt föränderligt samhälle.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar,
- analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv,
- analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller,
- uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv,
- söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet, och
- reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.